

FOTÓ / PHOTO: ZAFIR DÁNIEL - GLOBALPRESS

Kolostor a határon

A Monastery on the Frontier

SOPRONBÁNFALVA, VOLT PÁLOS, MAJD KÁRMELITA KOLOSTOR FELÚJÍTÁSA, 2010
SOPRONBÁNFALVA, THE RECONSTRUCTION OF THE MONASTERY

Építész / architect: **MAGYARI ÉVA, PAZÁR BÉLA** Szöveg / text: **SULYOK MIKLÓS**
Fotók / photos: **SZEGŐ GYÖRGY, ZAFIR DÁNIEL - GLOBALPRESS, MNDP ÉPÍTŐMŰVÉSZETI KFT.**

Talán nem is kerülhetett volna jobb kezekbe ennek a régi épületnek a megmentése, mint Pazár Béla és Magyar Éva irodája, akik olyan rendkívül jelentős műemlékek felújítását tervezték már meg, egészen kiváló minőségben, mint a Sándor palota, vagy a budapesti Zeneakadémia. De mint minden jól sikerült építészeti munka, ez is a megrendelő és a tervező közös alkotása. A megrendelő pedig Kovács Gábor üzletember és műgyűjtő, a KOGART Alapítvány kezdeményezője volt, akinek a fáma szerint a komoly műemléki értéket képviselő ingatlant a Magyar Sarutlan Kármelita Rendtartomány megvételre felajánlotta, s aki jó üzleti érzéssel meg is vásárolta azt. A cél nagyvonalú és nemes: meditációs és oktatási központot kívánnak itt működtetni.

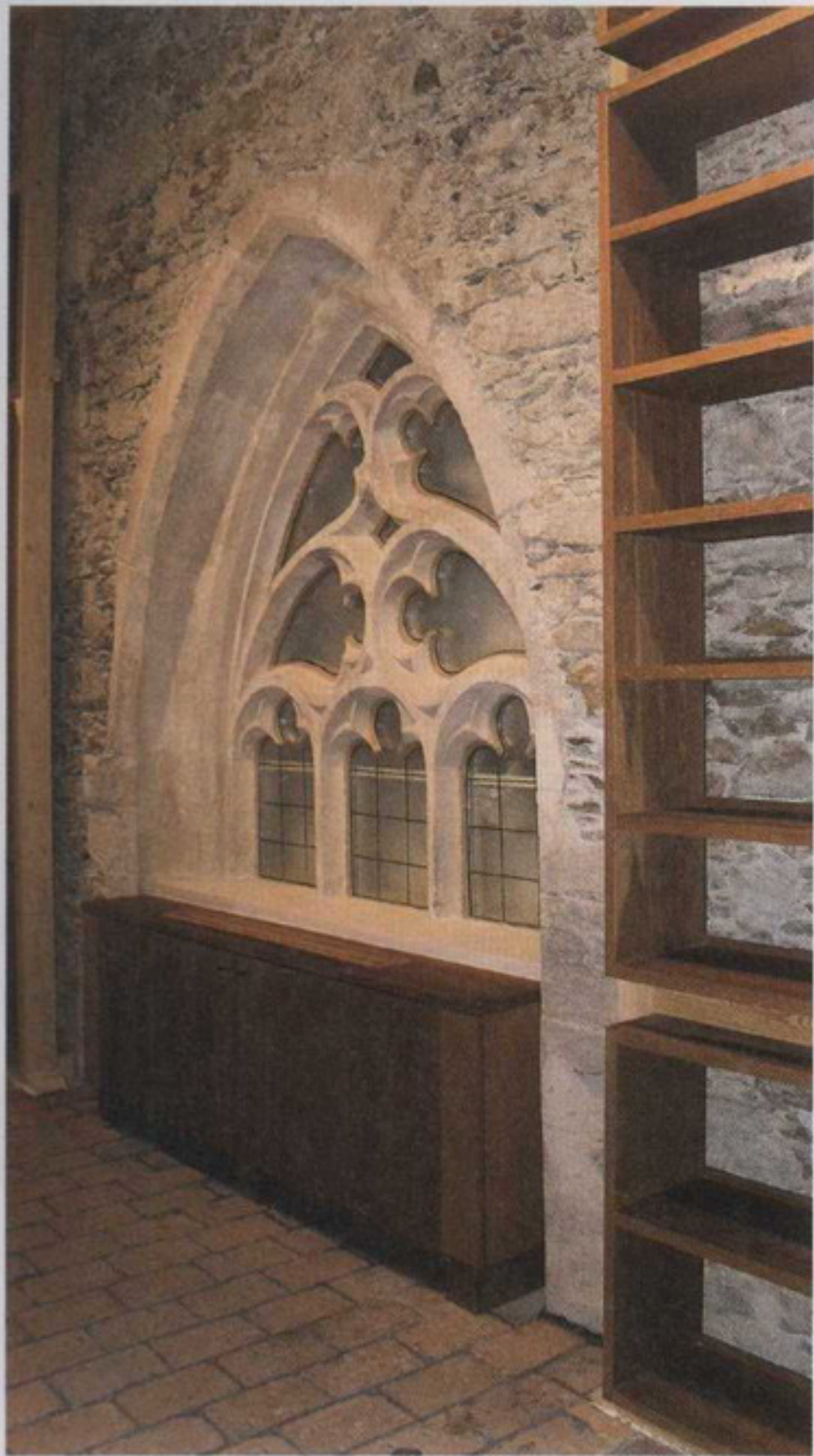
A spirituális kikapcsolódás Nyugat-Európában már évtizedek óta működő intézménye az utóbbi években Magyarországon is egyre népszerűbb. A katolikus egyház és különösen a kisebb szerzetesrendek, mint a kármeliták is, nem képesek minden egyes történelmi ingatlanjukat eredeti rendeltetésük szerint működtetni, s itt nyílik tér az anyagilag és szellemében is erős befektető számára, hiszen nem csak pénzügyi, hanem szellemi befektetésről is szó van.

A legelső épület még a 15. század végéről származik, de a tulajdonképpen pálos kolostor a 17. századra datálható. A 19. század végén a kármelita apácákhoz került, majd az 1950-tól a rendszerváltásig elmeszociális otthonként működött épület alázattal szolgálta a betegeket és viselte az építészeti megaláztatás hullámain. Amikor a kármeliták 1993-ban visszakapták a kolostort, nyilvánvaló volt, maguk nem képesek újra használatba venni azt.

Az építészek egészében és részleteiben is világos felfogással ragadták

meg a feladatot. A kész műből érzékelhető: egyértelműen és nyugodtan viszonyultak a házhoz. Nyoma sincs építészeti bizonytalanságnak, egységesség és következetesség hatja át az épületet. A legjobb értelemben vett magabiztos nyugalom árad a beavatkozásukból. Tudták: a hely szakrális. Olyan közösségé volt, amely Istennek szentelt közösségi élete helyszínéül építette és így is használta. Egészében: helyreállítani mindent, úgy ahogyan volt, a józan ész határain belül. Részleteiben: hagyni, tovább lélegezzen az idő a kövekben. Nem is olyan egyszerű dolog ez, mint amilyennek tűnik! Mert gondolná-e az ember, hogy az évszázadok lépései alatt elkopott bejárati lépcsőfok nem kicserélésre szoruló torzó, hanem az idő megörzendő lenyomata? Sőt, maga az idő, ha lehet ilyet mondani egyáltalán!

Ez az az építészeti helyzet, ahol a legkisebb részletnek is jelentősége van, ahol minden beavatkozás és mozdulat évszázadok munkáját tüntetheti el nyomtalanul, és ami még több: őrizheti meg újabb évszázadokra.

FOTÓ / PHOTO: MNBP ÉPÍTŐMŰVÉSZETI KFT.

FOTÓ / PHOTO: ZAFIR DÁNIEL - GLOBALPRESS

A tervezők szemmel láthatóan mély vonzalmat éreztek a ház idő tagolta karaktere iránt. A volt szerzetesi cellákban úgy alakították ki a szobákat, hogy a fürdőszobát gyakorlatilag a fal vastagságába süllyesztették, így sehol sem kellett belevágni a meglévő boltozati szakaszokba. Megtartották, azaz visszaállították a kerengő padlóburkolatát, a solnhofeni mészkövet, azt is a legszebb, kézzel pattintott szélű kidolgozásában, ahogyan a magyarországi egyházi építészetben számos alkalommal előfordul, mint például a pannonhalmi bencés főapátság kerengőjében is. A barokk lépcső kiegészítésekor ügyeltek rá, hogy tömbkő alkossa a lépcsőfokokat, másutt hasonlóan kezelték a küszöb-köveket. Jelentéktelennek tűnő, de jellemző apróság: megmentették a miseruha-átadó szekrényt, amelyen keresztül a klauzúrában élő apácák juttatták el a kimosott-kivasalt miseruhát a templomban szolgáló papoknak. S e számtalan apró részlet teszi, hogy a ház aurája újra szabadon áramlik, s akinek van rá vevőkészüléke, érzékelheti is az „adást”.

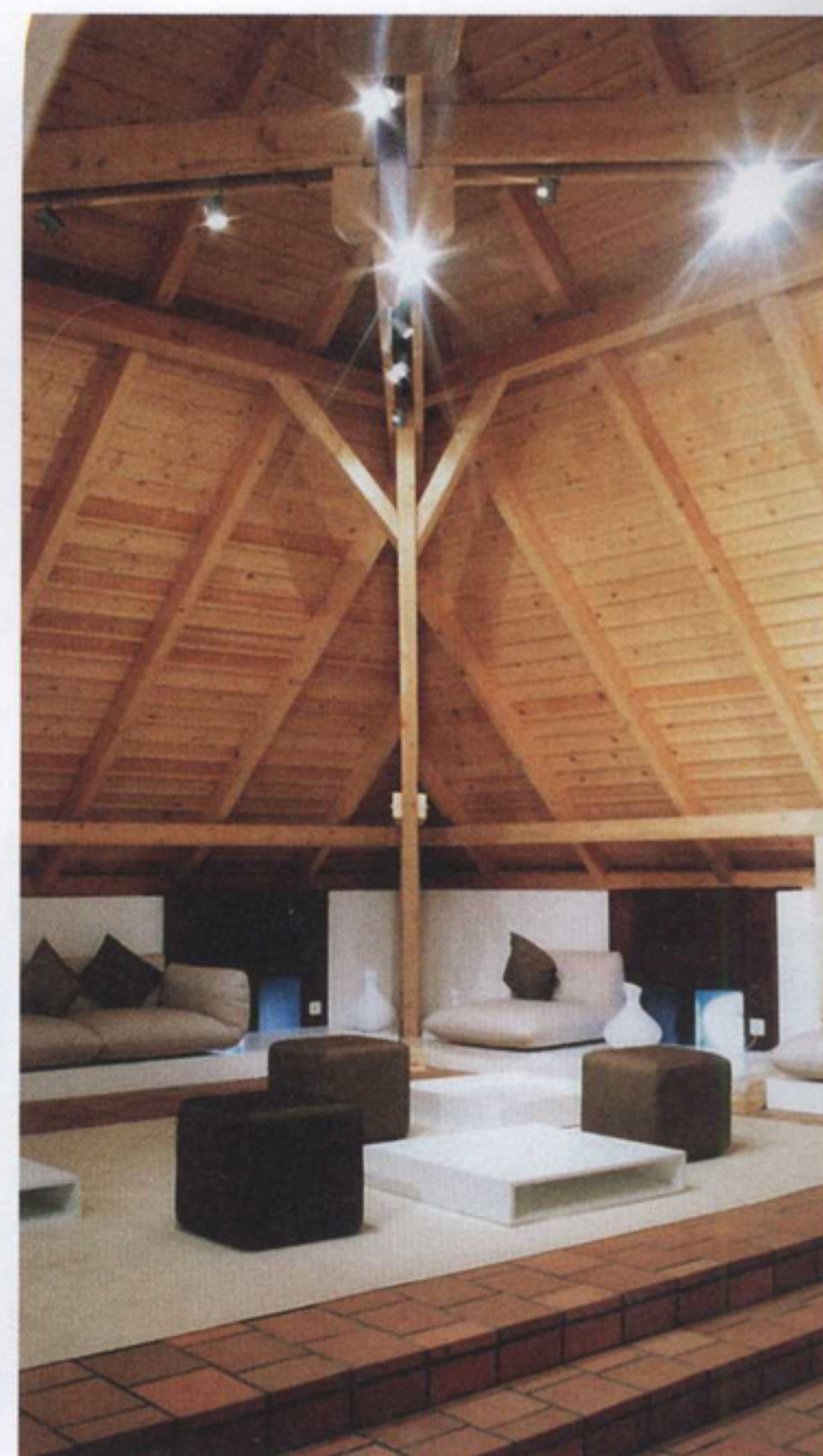
„Ó, boldog egyedüllét, ó egyedüli boldogság!” – a sóhaj a hagyomány szerint Boldog Özsébtől, a Pálos Rend alapítójától származik. Van-e, amit kevésbé díjaz a mai kultúra, a mobiltelefon és a közösségi weboldalak világa, mint az önmagunkkal való zavartalan egyedüllétet? A tömegkultúra a mindig kapcsolatban – online-kapcsolatban – lévő embertípust kényszeríti ránk, végtelenül áradó információözönével, amely sohasem hagyja békén az embert. Mert így ellenőrizhető. Sopronbánfalván azonban megbízó és a vele együttműködő építészek megmentették azt a környezetet, ahol az egyedüllét kibontakozhat. Az sem baj, ha többnyire a jól menő cégek tagjainak szuperluxus színvonalú kikapcsolódását szolgálja majd. A hely szakralitása: a valaha itt élt lelkek fohászai, kisugárzása ma is érezhető a falak között. Pazár Béla és Magyarai Éva megtették a legtöbbet, amit építész tehet: érvényesülni engedték ezt a lelki tényezőt.

Ma az egyedüllét a vallásos lelkigyakorlatok, a vállalati spirituális tréningek, a pszichoterápia területére szorult vissza. Tehát a betegeké és

az elité lett. Már a művészek sem egyedül, hanem csoportban alkotnak, már a műalkotás sem befejezett tárgy, hanem folyamat... A művészeti és az építészeti biennálék sem a kész, kiérlelt, kidolgozott művet díjazák, hanem a kamaszos ötletelést, a pörgést.

Most oktatási és meditációs központnak nevezik a kolostort. Kívánom, hogy a hely szelleme, mert minden ellenkező híreszteléssel szemben a helyeknek, a középponttal kapcsolatban álló helyeknek, mint amilyenek a kolostorok is, igenis van szellemük, tehát a hely szelleme szólaljon meg minden itt pihenést kereső ember lelkében. Kívánom mindenkinek, találja meg önmagát itt az elvonulás alatt (vagy bárhol, bármikor), hisz a mai lélektan szerint is (Tringer László) a transzcendenssel való találkozás többnyire az önmagunkkal való találkozással esik egybe. De ne feledjük Szent Pál szavait, amelyeket a római zsidókhöz, azaz immár keresztényekhez, intézett: „Nem azé, aki akarja, sem nem azé aki fut, hanem egyedül a könyörülő Istené.” (Róm, 9,16)

The salvation project of this old building could not probably have been managed by more professional experts than the architects' office of Béla Pazár and Éva Magyarai as they had already designed the reconstruction of highly significant historic buildings such as Sándor Palace and the Music Academy in Budapest. However, this project is the joint work of the client and the designer, just like every successful architectural work, with the client now being Gábor Kovács, the famous businessman and art collector, the initiator of KOGART Foundation. The Province of the Hungarian Discalced Carmelites is said to have offered this real estate of significant value as a protected historic monument for sale to him and he has actually purchased it with a good head for business. The goal is a generous and noble one: the building is to house now a centre for meditation and education. Operating in Western Europe for over decades

FOTÓK / PHOTOS: SZEGŐ GYÖRGY

now, this kind of institution of spiritual relaxation has been more and more popular in Hungary recently. The Catholic church and especially the minor monastic orders, such as the Carmelites, are unable to maintain and operate every historic real estate of their own in line with their original functions, and thus a niche opens for investors powerful both materially and spiritually as this kind of investment is not only a financial, but also a spiritual one.

The very first building here was built in the late-15th century but the actual Paulite monastery dates from the 17th century. At the end of the 19th century it was taken over by Carmelite nuns and functioned as a psychiatry and social home from 1950 on till the change of the political system respectfully serving the sick and enduring repeated architectural indignities.

Architects set to work with a concept clear on the whole and in details. The work now realized speaks of their unambiguous and calm approach to the house. There is no trace of architectural uncertainty: the whole structure is filtered through by integrity and systematicness. Their intervention radiates self-confident calmness in the best sense of the word. They knew that this site is a sacred one. It had been in possession of a community the members of which devoted their lives to God. The building had been erected to function as the venue of their communal life and it had been used in this spirit. The task was to reconstruct the whole as it had been but within the limits of common sense. As for the details: to let time breathe in its stones. This is the architectural situation in which even the tiniest details are significant as every intervention and gesture could obliterate the work of centuries without any trace, but what is even more important: they could preserve them for centuries to come. Designers seem to have deep affection for the character of the house chiselled by time. Rooms were created from the former cells of the monks so that the bathrooms had practically been sunk into the width

of the walls and thus there was no need to cut into the existing sections of the vaulting. Made of limestone from Solnhofen, the floor covering of the ambulatory has been preserved: actually it is the most beautiful version with manually chipped borders which frequently appears in Hungarian ecclesiastic architecture (e.g. in the ambulatory of the Benedictine arch-abbey in Pannonhalma). When complementing the Baroque staircase block stone was carefully selected for the steps and elsewhere the stones of the thresholds were also treated in a similar way. It seems to be an insignificant but characteristic triviality that the chasuble wardrobe has been preserved: through this nuns living in the enclosure gave the priests serving in the church their cleaned and ironed vestments. A large number of such tiny details make it possible for the aura of the house to flow unhindered once again.

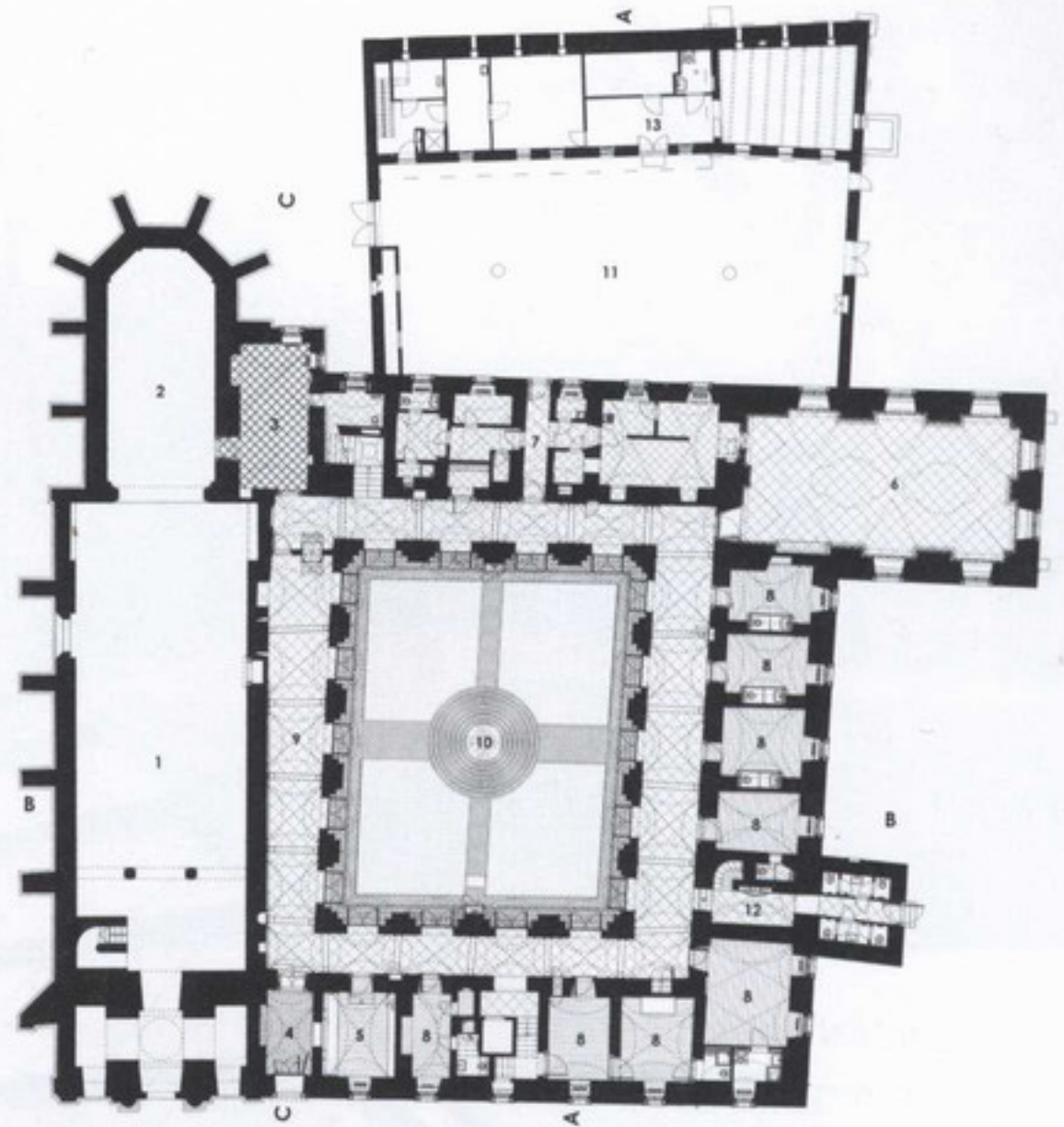
Is there anything less appreciated by contemporary culture, the world of cell phones and community sites than the undisturbed solitude of being on our own? Mass culture enforces upon us a type of human being in constant – online – contact with endlessly flowing floods of information that never leave us alone. So what exactly happened in Sopronbánfalva? The client and the architects co-operating with him saved the environment where solitude may evolve. It does not matter that it would probably serve the relaxation of prospering companies of super-luxurious standards. The sacred character of the location – the prayers and emanation of the souls once living here – is palpable in the interiors. Béla Pazár and Éva Magyarai have done the most an architect could do: letting this spiritual factor make its influence felt.

Solitude these days has been pushed back into the sphere of religious spiritual practices. Spiritual trainings are organized by companies and for purposes of psychotherapy. Thus it is now in possession of the sick and the élite. The monastery today bears the name „a centre of education and meditation”. I wish that the spirit of the locality should start speaking in the soul of every human being coming here for a rest.

FOTÓ / PHOTO: SZÉGO GYÖRGY

Tervezés / design: MNDP Építőművészeti Kft.
 Építészek / architects: Magyar Éva, Pazár Béla, Polyák György,
 Bodnár Tibor, Demjén Gergő – MNDP Kft.
 Statika / structure: Bencze Zoltán, Kecskés Krisztián,
 Borbély Attila – CÉH Zrt.
 Gépészet / installations: Szabó István,
 Varga Balázs – Kovács Pál és Társa Kft.
 Elektromos tervező / electrical engineering:
 Biró Gábor – BíróBau Bt.
 Nedvességvédelem / moisture protection: Horváth Sándor,
 Czégeni Csaba – Pataky és Horváth Építésziroda Kft.
 Közmű, út / public utilities, roads: Kálmán Éva,
 Horváth Péter – HKÉ Mérnöki Iroda
 Konyhatechnológia / kitchen technology:
 Aczél Pál Tamás – Gastroplan kft.
 Művészettörténészek / art historians: Dávid Ferenc, Balázsik Tamás
 Generálkivitelező / main contractor: METO Zrt.
 Építtető / client: NISTEMA Kft.

FOTÓ / PHOTO: ZAFIR DÁNIEL - GLOBALPRESS

FOTÓ / PHOTO: ZAFIR DÁNIEL - GLOBALPRESS